

פ' כי תבא תשס"ט

1 ספר דברים פרק כו

שהבטחתנו. וברך את עמך. בבנים ובנות. ואת האדמה אשר נתת לנו. בגשמי רצון ברכה ונדבה. כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש. שתתן טעם בפירות. ובמקום אחר דרשו השקיפה ממעון קדשך, עשינו מה שמוטל עלינו לעשות עשה אתה מה שמוטל עליך. ומה שהזכיר מעון קדשך ולא אמר מכון כמו שאמר שלמה בתפלתו (מלכים א ח) ואתה תשמע השמים מכון שבתך, מפני שהתודה ששמח בהשלים חקו בהפרשת תרומותיו ומעשרותיו, והשמחה הוא במעונו כלומר באותו רקיע ששמו מעון, על כן הזכיר מעון קדשך. ומה שהזכיר לשון השקיפה ואינו נזכר לעולם בשום מקום אלא בפורענות, להורות כמה גדול שכר המצות כשהיא בשמחה שהיא מהפכת מדת הדין למדת רחמים.

יב כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו. יג ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותך ולא שפחתי יד לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני: טו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כפאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש:

8 כלי יקר שם

השקיפה ממעון קדשך וגו לפי שאמר למעלה עשיתי ככל אשר צויתני פירש"י שמחתי ושמחתי את אחרים ע"כ השקיפה ממעון כמו שאנו אומרים שהשמחה במעונו ומשם תחזור ותשמחנו ובמס חגיגה (יב) אמרו מעון שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל שנאמר (תהלים מב ט) יומם יצוה ה חסדו ובלילה שירה עמי ופירש רש"י יומם יצוה ה חסדו יצוה למלאכים לשתוק כדי לעשות חסד לצריכים חסד והם התחתונים עכ"ל והנה קרוב לשמוע שהקב"ה עושה חסד זה ביכות החסד שהתחתונים עושים זה עם זה והמעשר הוא בכלל החסד ע"כ אמר ביכות החסד שעשיתי במעשר זה עם הצריכים חסד השקיפה ממעון לעשות חסד לצריכים חסד כי אותם שמים ששמו מעון מיוחד לזה ומיוחד לשמחה כי במקום שמחה יש שירה ולא במקום שאין שמחה ועוד ביכות לא עברתי ממצותיך מלשון אין מעבירין על המצות שלא עברתי ממצוה להקדים המאוחר כך השקיפה ממעון קדשך שלא להקדים המאוחר שהרי מחשבתן של ישראל קדמה לעולם והרי הם קדומים אפילו למלאכים ע"כ דין שלא יאמרו המלאכים שירה עד שיאמרו ישראל תחילה ביום ואח"כ המלאכים בלילה כמ"ש (דברים לג כז) מעונה אלהי קדם דהיינו אלהי ישראל הקדומים ומתחת הם המלאכים שנקראו זרועות עולם כי במעון ישראל קודמים כאמור ורז"ל אמרו (תנחומא תשא יד) כל השקיפה לרעה חוץ ממתנת עניים המהפך רוגז לרחמנות והוא ביכות מדת הרחמנות שבאדם שמהפך מדת אכזריות שבו לרחמנות כך הקב"ה מהפך רוגז לרחמנות:

9 חיד"א שם

אשפר לומר במה שכתב הגאון מהר"ר נפתלי כץ זלה"ה בספרו סמיכת חכמים בשם המקובלים, דכאשר מקבל האדם למטה להשפיע לעניים, מיד משפיעין לו מלמעלה ומסייעין לו להחזיק ברכה בכל מעשה ידיו. ועל פי דברי קדשו יובן מה שאמרו רז"ל כל השקפה לרעה וזו לטובה, כי גדולה מצות עניים שהיא מהפכת מדת הדין למדת הרחמים, והטעם דכאשר מקבל עליו להשפיע לעניים תיכף יצא שפע למעלה להחזיק לו ברכה, וממילא מתהפך מדת הדין למדת הרחמים, וזה שנאמר השקיפה ממעון קדשך מן השמים, כלומר שבשמים כבר נתרבה השפע להריק ברכה, וממנה וברך את עמך את ישראל.

10 הכתב והקבלה שם

השקיפה. הראיה תאמר בפנים שונים, ראיה הבטה והשקפה, וכל אחד תורה על אופן ראיה בפני עצמה מה שלא תורה חברתה כמ"ש הר"מ קאלוי, מלת ראה תאמר על ראיית העין עצם הנראה על אמתתו מבלי שידקדק על פרטי איכותיהם ומקרו, כמו וירא והנה באר בשדה (בראשית כ"ט), ר"ל שמתחלה ראה עדת אנשים ועדרי צאן מקובצים

2 מסכת מעשר שני פרק היג

השקיפה ממעון קדשך מן השמים. עשינו מה שגזרת עלינו. אף אתה עשה מה שהבטחתנו. השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל בבנים ובנות. ואת האדמה אשר נתת לנו. בטל ומטר ובוולדות בהמה. כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש. כדי שתתן טעם בפירות.

3 ירושלמי מעשר שני דף לב--לג.

רבי הונא בר אחא בשם ר' אלכסנדרא בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה שכל השקפה שבתורה ארורה וזה בלשון ברכה.

4 מדרש תנחומא כי תשא פרק יד

...פתח רבי תנחומא בר אבא לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים (דניאל ט), א"ר נחמיה אפילו בשעה שאנו עושין צדקה לפניך מביטין אנו במעשינו ואנו מתביישין, אין לנו שעה שאנו באים בזרוע אלא בשעת ביעור מעשרותינו מן הבית שנאמר (דברים כו) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך כל ענין אותו פרשה השקיפה ממעון קדשך מן השמים, א"ר אלכסנדרא גדול כחן של בעלי מעשרות שהופכין את הקללה לברכה שבכל מקום שנאמר בו השקפה לשון צער הוא שנאמר וישקף על פני סדום (בראשית יט) וישקף ה' אל מחנה מצרים (שמות יד) בעד החלון נשקפה ותיבב (שופטים ה) וישקיפו אליו שנים שלשה סריסים (מלכים ב ט) כי בחלון ביתי בעד אשנבי נשקפתי וארא בפתאים (משלי ז) והשאר כלם פתרונם לשון צער חוץ מזו, השקיפה ממעון קדשך וברך ולא עוד אלא שהופכין קללה לברכה

5 זוהר הקדוש דף ח"א ק.

וישקיפו את ערוותא דרחמי לשיבא ללוט. כתיב הכא וישקיפו. וכתיב התם (דברים כו טו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי. אוף הכא לרחמי.

6 חגיגה דף יב:

ריש לקיש אמר: שבעה, ואלו הן: וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות.... מעון - שבו כיתות של מלאכי השרת, שאומרות שירה בלילה וחשות ביום, מפני כבודן של ישראל, שנאמר (תהלים מ"ב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

7 רבינו בחיי שם

השקיפה ממעון קדשך. עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה

פ' כי תבא תשס"ט

דמדת הדין המתוחה על זה עד שנעשה עני, היא עצמה הגורם שמרחמים עליו ונותנים לו מתנות בלב מלא רחמים, ובמתנה זו הניתנת בלב מלא רחמים מתעוררת למעלה מדת הרחמים על העני ועל כל העולם כולו, א"כ הרי מדת הדין היא סיבה למדת הרחמים שתתעורר, ע"כ נהפכה מדת הרוגז שהיא מדת הדין לרחמים:

12 ספר שם משמואל פרשת תבוא - שנת תרע"ב

נראה לפרש, דהנה וידוי מעשר לכאורה אינו מובן דלא מצינו וידוי אלא על עבירה ולא על מצוה. ועיין ספורנו שהוידוי הוא על החטא שבעבורו הוסרה העבודה מהבכורות דלולא החטא היו הם ראויים ליתן להם תרומות ומעשרות, עכ"ל. ועדיין אינו מיושב כל הצורך, שהרי הזכיר גם מעשר שני שהבעלים אוכלין אותו, ולא עוד אלא שמשמע שעיקר הוידוי על קאי דפתח ב' קרא בערתי הקודש מן הבית וברש"י שזה מע"ש ונטע רבעי:

וכשאני לעצמי הייתי אומר, דהנה בכתוב נאמר שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני. ולכאורה הוא כפל לשון. ויש לפרש עפ"י דברי הרמב"ם [הובא בתחילת ספר מעשי רוקח ובתשובות הרמב"ם החדשות] שצריך האדם לרדוף אחר כוונת התורה, ולא סגי לתפוס המצוה רק כפי שטחיות המאמר רק לירד לסוף כוונת התורה, והוא כעין שכתב הרמב"ן במצות קדושים תהיו שיכול להיות נבל ברשות התורה וכן במצות ועשית הישר והטוב עיי"ש דבריו כי נעמו. וזהו כפל הלשון שמעתי בקול ה' אלקי, כי קול הוא פנימיות הדברים, ואז עשיתי ככל אשר צויתני, ולא כפי הנראה משטחיות המאמר לבד, אלא שירדתי לסוף דעת התורה מה שכוונה בזה...

ולפי הנ"ל יובן דמתנות עניים מהפכין מדת הרוגז לרחמים, שבמה שהוא רודף אחר כוונת התורה ונתגלתה הכוונה הפנימית, זה מעורר למעלה שיתגלה הנעלם ששם הכל הוא חסד גמור כנ"ל, ונעשה הכל רחמים גמורי

אבל לא דקדק במנינם ולאיהו עניינם הם מקובצים, וכאשר קרב אליהם מעט נתברר לו שהם ג' עדרי צאן רובצים על הבאר, שאל"כ לא היה צריך לומר כ"א וירא באר בשדה ולא יאמר והנה, וממה שאמר וירא והנה נודע כי מתחלה לא ידע אמתת מה שראה וכשקרב יותר הנה מה שראה קודם נתברר שהוא באר והנה שם שלשת עדרי צאן וגו', ועד"ו וירא והנה איל (ע"ש רלב"ג), ומלת הבט תאמר על הראיה אשר לא תדקדק לראות עצמי הדברים, אבל הכוונה בו שהחזיר פניו לאותו צד שהביט, כמו ותבט אשתו מאחוריו, שהפכה פנים לצד סדום מבלי שדקדקה לראות בשום פרט כ"א בדרך כללות, וכן והביטו אחרי משה, אל תביט אחריו, מהביט אל האלהים, והעד הנאמן הבט ימין ושמואל וראה, שהרי אמר הראיה אחרי ההבטה; אבל מלת השקפה תאמר על ראיית עצם הדבר ודקדוקו כל פרטי איכותיו ומקרו, כמו וישקף אבימלך בעד החלון, שדקדק בפרטי ענייניהם עד שראהו מצחק, בעד החלון נשקפה אם סיסרא שהכוונה היא שהיתה רוצה להשקף על כל פרטי איכותיו של סיסרא בדרך כשפי' כמ"ש רז"ל כי תוכל לראותו בעד החלון ותשמח לקראתו, ולכן לא תמצא השקפה כ"א ממקום גבוה למקום נמוך שרואה זה את חברו ואין חברו רואהו, ולכן ארז"ל אין השקפה אלא לרעה חוץ מן השקפה ממעון קדשך, לפי שאין לך דבר בעולם שתדך לדקדק כל פרטי עניינו שלא תמצא בו שום דופי, אבל השקפה ממעון קדשך היא לטובה, לפי שכל מה שתרבה לדקדק בה ובכל פרטיה תיטב בעיניך:

11 ספר שם משמואל פרשת תבוא - שנת תרע"א

ברש"י (בראשית י"ח ט"ז) כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקפה ממעון קדשך שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים. ויש לומר הטעם כעין מה שכתבו הספרים בטעם תשובה מאהבה שזדונות נעשים לו כזכיות, כיון דתשובה מאהבה היא מחמת ראייתו כמה נתרחק ממקור החיים ומרגיש בעצמו מה שאיבד בעוונותיו, וכל כמה שמרגיש יותר ומתמרמר בנפשו ישדל אצלו הצמאון לשוב למקור חיותו, א"כ הזדונות בעצמם הם הם הסיבה שיגדל אצלו הצמאון ותתרבה האהבה ויוסיף בתשובה, שהרי לולא הזדונות לא היתה התשובה בחילא יתיר כ"כ, ע"כ נעשות מהזדונות זכיות. וכעין זה יש לומר במתנות עניים,